

Handläggare
Sigita Jogminaite
Telefon: 08-50825194

Till
Socialnämnden
2023-05-23

Rapport över arbetet mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott i Stockholms stad 2022

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner rapporten.
2. Socialnämnden överlämnar ärendet till stadsdelsnämnderna för kännedom.

Sammanfattning

Sedan år 2008 har Stockholms stad bedrivit ett aktivt arbete med att såväl utreda som förebygga felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd samt förebygga bidragsbrott. Stadsdelsnämnderna och socialnämndens enhet för hemlösa ansvarar för att ha en funktion samt rutiner för att utreda felaktiga utbetalningar och bidragsbrott.

I föreliggande rapport redovisas stadsdelsnämndernas arbete och stadsövergripande statistik för året 2022 såväl som socialnämndens arbete med att samordna och utveckla detta arbete.

Statistiken som presenteras visar positiva ekonomiska effekter av FUT-arbetet, främst i form av att det medför att felaktigt bistånd hindras från att fortsatt utbetalas och att personer i stor utsträckning återbetalar det bistånd som de beviljats på felaktiga grunder. Det föreligger ett behov av att fortsätta utveckla och samordna stadens arbete med felaktiga utbetalningar. Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner rapporten.

Bakgrund

Socialnämnden har sedan många år tillbaka i uppdrag att tillsammans med stadsdelsnämnderna arbeta med att motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott vid handläggningen av ekonomiskt bistånd.

Nämndens arbete har omfattat utbildning, myndighetssamverkan och konsultativt stöd till samtliga stadsdelsnämnder medan ansvaret för själva utredningsarbetet vid upptäckt av felaktiga utbetalningar och arbetet med att aktivt förebygga dessa felaktiga utbetalningar

ligger hos stadsdelsnämnderna och socialnämndens enhet för hemlösa.

Ärendet

Utgångspunkter

I arbetet med ekonomiskt bistånd är den första och huvudsakliga uppgiften att hjälpa individer att på sikt kunna klara sin försörjning på egen hand. Parallellt med denna huvuduppgift ska varje individs rätt till ekonomiskt bistånd utredas vid varje ansökan till dess att individen är självförsörjande. Rätt utbetalning ska gå till rätt person och så långt det är möjligt ska felaktiga utbetalningar förebyggas.

Om det i ett ärende finns misstanke om att en eller flera månaders bistånd har beviljats på felaktiga grunder eller till ett för högt belopp lämnas denna misstanke vidare till stadsdelsnämndens utredare av felaktiga utbetalningar, kallad FUT-utredare.

Det finns totalt 14 medarbetare i staden som arbetar som FUT-utredare med en arbetstid som varierar mellan 40 procent och 100 procent av heltidstjänst. Samtliga stadsdelsnämnder och socialnämndens enhet för hemlösa har för närvarande FUT-utredare. I uppdraget som FUT-utredare ingår exempelvis att:

- Utreda misstänkta felaktiga utbetalningar
- Besluta om återkrav och polisanmälan, samt regelbundet följa upp dessa beslut
- Utreda ersättningstalan
- Informera nyanställda kollegor om FUT, samt vägleda kollegor i FUT-anmälningar
- Återkoppla upptäckter av felaktiga utbetalningar till chefer och kollegor
- Vid behov, delta i socialsekreterarnas ärendedragning
- Vid behov, hålla i särskilda utbildningsinsatser

Misstänkta felaktiga utbetalningar

Misstankar om felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd kommer regelbundet till nämndernas kännedom, både internt ifrån och externt ifrån. Misstankar registreras i verksamhetssystemet hos respektive nämnd som en så kallad *"inkommande information"* vilken sedan skickas till FUT-utredaren.

Antalet registrerade misstankar om felaktiga utbetalningar uppgick år 2022 till 833 stycken, vilket var åtta stycken färre registrerade misstankar jämfört med föregående år som då hade det högsta antalet misstankar som registrerats de senaste fem åren. För jämförelse kan tilläggas att 12 098 hushåll var aktuella för ekonomiskt bistånd under året, vilket var 1328 hushåll färre än året innan.

När en registrerad misstanke om felaktig utbetalning har skickats till FUT-utredaren hamnar den i kö för en förhandsbedömning, vid vilken FUT-utredaren bedömer huruvida utredning ska inledas eller inte. Vid ett mätningstillfälle i slutet av året 2022 stod 267 ärenden i kö till stadens FUT-utredare. Ärendena i kö har minskat successivt sedan 2020. En trolig förklaring kan vara att samtliga nämnder har FUT-utredare på plats som arbetar aktivt med de misstankar som registreras och att FUT-arbetet har prioriterats på nämnderna.

Inledda utredningar

Under år 2022 inleddes 305 utredningar om felaktiga utbetalningar, att jämföra med 358 och 428 inledda utredningar år 2021 respektive 2020. Den främsta orsaken till inledda utredningar var att hushållet hade oredovisade inkomster.

Nämnderna med de lägsta antalen inledda utredningar är de nämnder där FUT-utredaren arbetar deltid med FUT-uppdraget och deltid med exempelvis biståndshandläggning. Vid dessa parallella arbetsuppgifter beskrivs det ofta vara svårt att prioritera FUT-arbetet eftersom ansökningar om ekonomiskt bistånd som inkommer ska prövas skyndsamt.

Orsak till inledd utredning

Den vanligaste orsaken till att en felaktig utbetalning sker är att en individ har inkomster som inte redovisas vid ansökan om ekonomiskt bistånd. Den näst vanligaste orsaken år 2022 var boende/vistelse. Året innan var den näst vanligaste orsaken oredovisade tillgångar samt hushållsgemenskap.

Bedömning att inte inleda utredning

År 2022 var det totalt 424 ärenden där FUT-utredaren gjorde bedömningen att en utredning inte skulle inledas. Anledningar till att inte inleda utredning kan handla om interna fel vid handläggningen av ekonomiskt bistånd där FUT-utredaren redan under förhandsbedömningen ser att det saknas grund för att återkräva bistånd eller polisanmäla händelsen, eftersom individen själv inte kan anses vara ansvarig för den felaktiga utbetalningen. 50 procent av de ärenden som inte inleddes handlade just om interna felaktigheter.

Återkrav och polisanmälningar

Stadsdelsnämnderna fattade 223 stycken beslut om att återkräva bistånd till en total summa av ungefär 7,4 miljoner och 48 polisanmälningar gjordes under året. Under året 2022 betalades närmare 952 miljoner kronor ut i ekonomiskt bistånd. Det totala återkravsbeloppet motsvarar därmed drygt 0,8 % av detta belopp.

Det bistånd som återbetalades till stadsdelsnämnderna under året uppgick till drygt 1,8 miljoner kronor. Detta var ungefär 156 000 kr

kronor mer än föregående år. I skrivande stund finns 481 registrerade återkravsbeslut som regelbundet följs upp. Av dessa har 199 hushåll en pågående återbetalning och 195 är i fortsatt behov av ekonomiskt bistånd för att klara sin försörjning.

Inbesparat belopp

I samband med att en FUT-utredning inleds kan ny information läggas fram av vilken det framgår att individen inte är i behov av ekonomiskt bistånd. I vissa fall har man upptäckt att individer slutar att ansöka om ekonomiskt bistånd i samband med en FUT-utredning. En FUT-utredning kan också medföra att en inkomst upptäcks och att individen har fortsatt rätt till ekonomiskt bistånd men till ett betydligt lägre belopp.

Detta innebär att nämnderna genom att bedriva ett aktivt FUT-arbete på sätt och vis kan spara in pengar som de annars hade riskerat att betala ut felaktigt. För att få en uppskattning av hur stort belopp detta avser gör nämnderna beräkningar av så kallat inbesparat belopp utifrån en gemensam modell. Dessa beräkningar har genomförts årligen de senaste tio åren. År 2022 var det inbesparade beloppet 4 miljoner kronor, dubbelt så mycket som år 2020. År 2021 var det inbesparade beloppet drygt 4,3 miljoner kronor. Att det inbesparade beloppet har ökat successivt kan förklaras med att stadsdelsnämnderna har blivit bättre på att upptäcka felaktigheter som sedan har resulterat i att personer slutar söka bistånd eller beviljas bistånd med lägre belopp.

Avslutade ärenden

År 2022 avslutades totalt 272 FUT-utredningar. Den vanligaste orsaken till att ett ärende avslutades var *Eftergift 3-årsgräns* vilket innebär att tre år har passerat från det att biståndet betalades ut och då saknas möjligheten att driva återkravet till förvaltningsrätten i en ersättningstalan. Den näst vanligaste orsaken var att skulden hade återbetalats till nämnden.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 17 maj 2023 och funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet också den 17 maj 2023.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Statistiken som presenterats i föreliggande rapport visar på de positiva effekter som FUT-arbetet medför, främst i form av att felaktigt bistånd hindras från att fortsatt utbetalas och att personer i stor utsträckning återbetalar det bistånd som de beviljats på felaktiga grunder. Resultatet från 2022 utmärker sig i jämförelse med tidigare år och det är tydligt att det aktiva arbetet med FUT-

utredare vid varje nämnd har gett resultat, både gällande ökad rapportering av misstänkta felaktiga utbetalningar och gällande fler genomförda utredningar och beslut om återkrav.

För att skapa och upprätthålla en likställd handläggning av felaktiga utbetalningar i staden ser förvaltningen att det finns ett fortsatt behov av en central samordning, en tydlig prioritering av arbetet och en samsyn kring vad som ska ingå i FUT-uppdraget samt bättre samverkan med polisen.

Avslutningsvis kan det konstateras att arbetet med att förebygga och utreda felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd är en viktig del i att säkerställa att Stockholms stads skattemedel används effektivt och att socialtjänstens resurser når de individer som resurserna faktiskt är avsedda för. Som ett led i detta viktiga arbete erbjuder socialförvaltningen riktade utbildningar samt workshops till stadens medarbetare.

Förvaltningen föreslår att nämnden godkänner rapporten och delar den till berörda parter.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Lina Blombergsson
Avdelningschef
Socialförvaltningen

Bilaga

1. Rapport över arbetet mot felaktiga utbetalningar och bidragsbrott 2022, dnr SOF 2023/113

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Veronica Wolgast Carstorp, Socialdirektör	2023-05-11
Maria Karlsson, Tf. avdelningschef	2023-05-10